

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра таксації лісу та лісового менеджменту


«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ІНП ЛіСІП НУБіП України
Роман ВАСИЛИШИН
2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри таксації лісу
та лісового менеджменту
протокол №11 від 20.05.2024 р.
Т.в.о. завідувача кафедри
Віктор МИРОНЮК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Лісове господарство»
Гарант ОП
Олександр БАЛА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЛІСОВОМУ
КОМПЛЕКСІ»

Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність: 205 «Лісове господарство»

Освітня програма: «Лісове господарство» другого (магістерського) рівня
вищої освіти

ІНП Лісового і садово-паркового господарства

Розробник: доц., к.с.-г.н. А.Г. Лашенко

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни
«Зовнішньоекономічна діяльність в лісовому комплексі»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	20 “Аграрні науки та продовольство”	
Спеціальність	205 “Лісове господарство”	
Освітній ступінь	Магістр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	20 год.	8
Практичні, семінарські заняття	20 год.	10
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	80 год.	102
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – самостійної роботи студента –	4 год. 8 год.	-

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у сфері зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання лісогосподарського спрямування, порядку і особливостей укладання зовнішньоекономічних контрактів із зарубіжними партнерами, організації митного контролю, обґрунтуванні стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності лісогосподарського підприємства із визначенням її ефективності.

Студент який вивчив курс, має знати: законодавчо-правові засади здійснення зовнішньоекономічної та підприємницької діяльності у лісовому комплексі; теоретичні і практичні основи здійснення іноземних інвестицій в лісовий сектор України та вибору організаційних форм іноземного інвестування; питання обґрунтування та вибору форм і методів виходу на зовнішні ринки; порядок укладання зовнішньоекономічного контракту, його особливості на підприємствах лісового господарства; питання планування, контролю та звітності у зовнішньоекономічній діяльності підприємств лісового господарства.

Студент, який вивчав курс повинен уміти: здійснювати вибір стратегій розвитку підприємства при виходів на зовнішній ринок; оцінювати та

здійснювати вибір контрагента; готувати до укладання комерційні угоди (контракти), зокрема обґрунтовувати організаційно-економічні та фінансові умови зовнішньоекономічних контрактів; оцінювати економічну ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств лісового господарства; аналізувати стан та готувати пропозиції щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Дисципліна закладає базу знань у студентів для подальшого набуття:

– **інтегральна компетентність:** Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій й характеризується невизначеністю умов і вимог.

– **загальних компетентностей:** (ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті);

– **фахових компетентностей:** (СК 4. Здатність розробляти та реалізовувати поточні та стратегічні плани розвитку підприємств лісової галузі, беручи до уваги ресурси, ризики, а також економічні, правові та екологічні аспекти).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент набуде певні **програмні результати навчання:** (РН 2. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері лісового господарства.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

РН 8. Розробляти та вдосконалювати технологічні і виробничі процеси, впроваджувати сучасні цифрові технології.).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності, державна система регулювання та планування зовнішньоекономічної діяльності.

Тема лекційного заняття 1. Вступ. Теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності (історичний огляд).

Предмет вивчення курсу – система зовнішньоекономічних відносин підприємства, як основного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Місце курсу серед інших дисциплін, його структура і логіка викладання. Значення у підготовці фахівців. Цілі і завдання вивчення курсу. Інформаційно-методичне забезпечення курсу.

Місце і роль зовнішньоекономічних відносин у світовій системі господарювання. Основні положення теорії Д.Рікардо щодо виникнення зовнішньої торгівлі.

Сучасні концепції зовнішньоекономічної діяльності (кейнсіанство, монетаризм, теорія Хекшера-Оліна). Сучасна теорія міжнародного руху капіталу.

Тема лекційного заняття 2. Законодавчо-правові засади підприємницької та зовнішньоекономічної діяльності.

Поняття підприємницької діяльності. Законодавчо-правові аспекти підприємництва. Організаційні форми лісового підприємництва в Україні та його регулювання.

Загальна характеристика правових норм, які регламентують зовнішньоекономічну діяльність. Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Характеристика суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Поняття юридичної особи. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Тема лекційного заняття 3. Види зовнішньоекономічної діяльності.

Види зовнішньоекономічної діяльності.

Поняття експорту та імпорту товарів. Переваги і недоліки прямого і непрямого експорту. Типові схеми бартерних операцій, операції з давальницькою сировиною та лізингових операцій. Торгово-посередницькі операції (комісійні операції, консигнаційні угоди, операції з перепродажу).

Найбільш поширені елементи зовнішньоекономічної діяльності в лісовому секторі України.

Тема лекційного заняття 4. Організація і функціонування підприємств з іноземними інвестиціями.

Роль іноземних інвестицій в економіці України та, зокрема, лісовому секторі.

Загальна характеристика законодавчої бази щодо іноземних інвестицій в Україні.

Поняття іноземних інвесторів та іноземних інвестицій. Види і форми іноземних інвестицій.

Цілі створення підприємств з іноземними інвестиціями. Механізм функціонування підприємств із іноземним капіталом на території України. Особливості оподаткування підприємств із іноземним капіталом.

Організаційні форми здійснення іноземних інвестицій в лісовий сектор України, їх переваги і недоліки. Основні фактори, що стримують іноземні інвестиції в лісовий сектор України.

Тема лекційного заняття 5. Державна система регулювання

зовнішньоекономічної діяльності.

Протекціоністська політика чи політика вільної торгівлі? Основні цілі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Структура управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств лісового господарства.

Загальна характеристика методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності на міжнародному та національному рівнях.

Тарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття про митний тариф і мито. Основні функції митного тарифу. Характеристика основних видів мита та митних ставок.

Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття ліцензування і квотування експортно-імпоротної продукції. Основні види квот: глобальні, групові, індивідуальні. Характеристика основних видів ліцензій: відкриті, разові, генеральні. Адміністративні процедури здійснення експортно-імпорتنних операцій.

Економічні інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Специфіка системи оподаткування зовнішньоекономічної діяльності.

Особливості застосування методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств лісового господарства.

Тема лекційного заняття 6. Планування зовнішньоекономічної діяльності д/о і меблевих підприємств.

Поняття і значення стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності меблевого (д/о) підприємства при виході на зовнішній ринок.

Етапи стратегічного планування підприємства (вибір довгострокових цілей; аналіз внутрішніх можливостей; цілі на зовнішніх ринках; аналіз місцевих умов; вибір альтернатив; реалізація). Базові стратегії розвитку деревообробних підприємств.

Змістовий модуль 2. Транспортне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, міжнародні господарські договори, цінова політика та митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Тема лекційного заняття 1. Базисні умови поставки товарів.

Поняття базисних умов поставки товарів. Правила ІНКОТЕРМС як механізм регулювання обов'язків Продавця та Покупця при здійсненні експортно-імпорتنних операцій купівлі-продажу товарів.

Класифікація базисних умов поставки товарів (у редакції 2020 року).

Зміст умови EXW (франко-завод, склад).

Загальна характеристика групи умов F (FCA, FAS, FOB).

Загальна характеристика групи умов C (CFR, CIF, CPT, CIP).

Загальна характеристика умов D (DAT, DAP, DDP).

Практика застосування базисних умов поставок товарів підприємствами лісового господарства: редакція правил від 2020 року.

Тема лекційного заняття 2. Структура і зміст зовнішньоекономічного контракту.

Типові контракти в міжнародній торгівлі. Конвенція ООН щодо договорів міжнародної купівлі-продажу.

Поняття зовнішньоекономічного контракту. Права та обов'язки сторін при укладанні зовнішньоекономічного контракту.

Характеристика статей та особливості їх формулювання. Обов'язкові та додаткові умови контракту. Валютно-фінансові умови контрактів. Специфіка упаковки і маркування при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Транспортування товару. Форс-мажорні обставини. Санкції та рекламації. Арбітраж.

Особливості зовнішньоекономічних контрактів щодо торгівлі лісоматеріалами.

Тема лекційного заняття 3. Цінова політика підприємства при виході на зовнішній ринок.

Поняття цінової стратегії підприємства. Основні етапи визначення ціни товару. Рівень ціни. Одиниця виміру ціни. Механізм встановлення індикативних цін. Довідкові ціни. Біржові котировки. Середні експортні та імпорتنі ціни.

Встановлення ціни товару при виході на зовнішній ринок. Базис ціни. Валюта ціни. Способи фіксації ціни: тверда ціна, рухома ціна, ціна з наступною фіксацією, ковзаюча ціна, розрахункові ціни. Технічні і комерційні поправки.

Тема лекційного заняття 4. Фінансові форми розрахунків у зовнішньоекономічних операціях.

Особливості проведення розрахунків при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Характеристика способів платежу: готівка, авансовий платіж, платіж у кредит. Основні форми проведення платежів: банківський переказ, акредитив, інкасо, відкритий рахунок.

Відповідальність за порушення законодавчо встановлених термінів розрахунків за експортними операціями чи поставок продукції по імпорту в Україну.

Тема лекційного заняття 5. Митні процедури при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Механізм проходження вантажів через митницю. Поняття митної території, митного кордону. Спеціальні митні зони. Мета й форми митного контролю. Акредитація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на митниці. Обов'язкове декларування товарів, що перетинають митний кордон України. Вантажна митна декларація. Процедура митного оформлення.

Гармонізована система опису і кодування товарів. Визначення та нарахування митної вартості товару. Поняття митних зборів.

Перелік обов'язкових та додаткових документів на митниці при ввозі (вивозі) товарів підприємствами лісового господарства. Поняття

товаросупроводчих та товаророзпорядчих документів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади зовнішньоекономічної діяльності, державна система регулювання та планування зовнішньоекономічної діяльності.												
Тема 1. Вступ. Теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності (історичний огляд)	4	1	–			3	2	–			2	
Тема 2. Законодавчо-правові засади підприємницької та зовнішньоекономічної діяльності	6	1	2			3	6	–	2		4	
Тема 3. Види зовнішньоекономічної діяльності	6	1	2			3	6	–	2		4	
Тема 4. Організація і функціонування підприємств з іноземними інвестиціями	5	1	–			4	4	–			4	
Тема 5. Державна система регулювання зовнішньоекономічної діяльності	7	4	–			3	10	–	–		20	
Тема 6. Планування зовнішньоекономічної діяльності д/о і меблевих підприємств	6	2	–			4	4	–			4	
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>34</i>	<i>10</i>	<i>4</i>			<i>30</i>	<i>32</i>	<i>–</i>	<i>4</i>		<i>38</i>	
Змістовий модуль 2. Транспортне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, міжнародні господарські договори, цінова політика та митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.												
Тема 1. Базисні умови поставки товарів	31	4	2			25	18	2	2		24	
Тема 2. Структура і зміст ЗЕД контракту	24	2	7			15	12	2	2		8	
Тема 3. Цінова політика підприємства	5	–	–			5	4				4	

при виході на зовнішній ринок												
Тема 4. Фінансові форми розрахунків у зовнішньоекономічних операціях	9	2	2			5	6	2				4

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 5. Митні процедури при здійсненні зовнішньоекономічних операцій	17	2	5			10	18	2	2			24
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	86	10	16			50	58	8	6			64
<i>Усього годин</i>	120	20	20			80	120	8	10			102

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавчо-правові засади підприємницької та зовнішньоекономічної діяльності	2
2	Види зовнішньоекономічної діяльності	2
3	Базисні умови поставки товарів	2
4	Структура і зміст ЗЕД контракту	7
5	Фінансові форми розрахунків у зовнішньоекономічних операціях	2
6	Митні процедури при здійсненні зовнішньоекономічних операцій	5
Разом		20

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Світова зовнішня торгівля та зовнішньоекономічна політика різних країн світу.	5
2	Зовнішньоекономічна політика держави. Участь України в світовій торгівлі.	7
3	Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Поняття об'єктів і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.	5
4	Сучасна система управління ЗЕД.	8
5	Зовнішньоекономічні зв'язки України в сучасних умовах.	3
6	Державні органи управління ЗЕД.	8
7	Засоби зовнішньоторгівельної політики на національному рівні (митні тарифи, податки, кількісні обмеження, організаційно - розпоряджувальні засоби).	8
8	Типи стратегій розвитку підприємства в сфері ЗЕД.	3
9	Довгострокове, середньо - та короткострокове планування ЗЕД.	3
10	Маркетинг в управлінні ЗЕД підприємства.	9

11	Зовнішнє середовище маркетингу.	3
12	Дослідження ринків і потенційних можливостей фірми.	3
13	Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.	4
14	Алгоритм ІСС Ukraine щодо просування товарів на зовнішній ринок.	8
Разом		80

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- розрахункові роботи.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (реферування, конспектування, тезування, анотування, рецензування);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- модульне тестування;
- захист модульних та практичних робіт.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Загальна оцінка складає 100 балів. З них: 70 балів – навчальна робота, 30 балів – атестація (екзамен).

Для отримання позитивної оцінки у підсумку необхідно набрати мінімум 60 балів.

Студенти, які протягом семестру набрали кількість балів, менше 42 не допускаються до заліку (іспиту) і зобов'язані підвищити його на додаткових заняттях.

Підсумкова оцінка із дисципліни може бути виставлена лише тоді, коли студент виконав правильно та захистив робочий зошит з лабораторними роботами, виконав усі передбачені самостійні роботи та не має більше одного пропуску лабораторних занять.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України» рейтинг студента з навчальної роботи з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність в лісовому комплексі» за умови рівності змістовних модулів визначається за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R_{3M1} + R_{3M2})}{2} + R_{DP} - R_{ШТР}$$

де R_{3M1} , R_{3M2} – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

2 – кількість змістових модулів;

R_{др} – рейтинг з додаткової роботи;

R_{штр} – рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи R_{др} додається до R_{нр} і не може перевищувати 10 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний R_{штр} не перевищує 5 балів і віднімається від R_{нр}. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	іспит
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

9. Методичне забезпечення

Електронний навчальний курс з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність в лісовому комплексі»; конспект лекцій та їх презентації (в електронному вигляді); методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти:

1. Зовнішньоекономічна діяльність у лісовому секторі: [конспект лекцій]. [Кравець П. В., Лащенко А. Г., Колосок О. М., Домашовець Г. С.]. К.: НУБіП України, 2013. 72 с.

2. Електронний навчальний курс з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність в лісовому комплексі» Навчально-інформаційний портал ННІ лісового і садово-паркового господарства. Режим доступу: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2472>.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Вічевич А. М., Максимець О. В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності: [навч. посібн.]. Львів: Афіша, 2004. 140 с.

2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. 3-є видання перероблене і доповнене: [підручник]. К.: Центр учбової літератури. 2008. 432 с.

3. Дахно І. І., Барановська В. М., Главник В.О. та ін. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: [навч. посіб.]; за ред. І. І. Дахна. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 288 с.

4. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: [навч. посібн.]. К.: Знання. 2006. 462 с.

5. Дідович І. І., Вайданич Т. В., Кульчицька Е. А. Ризик-менеджмент у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Львів: НЛТУ, 2013. 160 с.
6. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: [навч. посібн.]. К.: ЦУЛ, 2002. 172 с.
7. Кандиба А.М. Зовнішньоекономічна діяльність в агропромисловому комплексі. К.: Урожай. 1994. 208 с.
8. Кириченко О. А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: [навч. посібн.]. К.: Знання-Прес. 2002. 384 с.
9. Козак Ю. Г., Логвінова Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: [навч. посібн., 2-ге вид, перероб. і доповн.]. К.: Центр навчальної літератури. 2006. 792 с.
10. Максимець О. В. Ефективність зовнішньої торгівлі деревиною та продукцією з деревини українських підприємств після вступу до СОТ в умовах глобальної кризи. Ефективна економіка, 2009. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=14>.
11. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: [навч. посібн.: за заг. ред. А. І. Кредісова]. К., 1998. 448 с.

Додаткові

1. Колісниченко М. В. Проблеми і перспективи розвитку та ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю у лісогосподарських комплексах України. Зб. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Львів: ІРД НАНУ. 1997. С. 187–196.
2. Колісниченко М. В. Про деякі аспекти зовнішньоекономічної діяльності. Лісовий і мисливський журнал. 2007. С. 2–5.
3. Кваша С. М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і тактика. К.: “НІЧЛАВА”. 2000. 252 с.
4. Колісниченко М. В. Ефективність управління зовнішньоекономічною діяльністю та фактори її підвищення у лісовому комплексі. Регіональна економіка. 1998. № 1. С. 80–84.
5. Ринок деревини та лісоматеріалів України: як працює та що стримує розвиток?: [звіт]. Павло Яворський, Юлія Павлицька, Павло Кухта та Валентин Литвинов. К.: Київська школа економіки. 2021. 170 с.

Інформаційні веб-ресурси

- Законодавство України: <http://www.rada.kiev.ua/laws/pravo/all/zak1.html>.
- Матеріали Комітету з лісоматеріалів Європейської економічної комісії ООН: <https://unesc.org/forests/capacity-building>.
- Інформаційний портал Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Державна підтримка українського експорту» <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/>.
- Офіційний сайт асоціації експортерів та імпортерів «ЗЕД»: <http://www.zed.ua/>.
- Incoterms® - International Commercial Terms (*офіційний сайт*).
- Державне Підприємство «Лісогосподарський Інноваційно-Аналітичний Центр». Експорт продукції. <https://stat.ukrforest.com/pages/certificate>